

תכנית התואר השני בעיצוב אורבני (M.URB.DES) בית הספר לארכיטקטורה ע"ש ג'ק ווילר

שנתון תשפ"ז

ראש בית הספר: אדר' עליאל קיי
ראש התכנית (מ"מ): ד"ר אדר' עדי סלע וינר
רכזת מנהלית: טל יעקובי
רכזת פרויקט גמר: אדר' נעה אפל
רכזת מסלול נוף: פרופ' אדר' נוף אליסה רוזנברג
רכזת מסלול שימור ומורשת: ד"ר אדר' עדי סלע וינר

טלפון: 02-6253121

דואר אלקטרוני: urbdes@bezalel.ac.il arc1@bezalel.ac.il

סגל הוראה :

אדר' נעה אפל
אדר' לינור לנקין
אדר' עופר מנור
אדר' גנית מייזליץ כסיף
אדר' שירה נוי גורן
אדר' מיכל צחור
אדר' אריאל פרמן
אדר' נוף יעל מוריה
אדר' גנוסר וולף - הנסל

פרופ' אדר' אלס ורבקל
אדר' דניאלה סמיטס פוסק
ד"ר אדר' עדי סלע וינר
פרופ' אדר' מייק טרנר
פרופ' אדר' נוף אליסה רוזנברג
פרופ' אדר' סנאן עבד אלקאדר
פרופ' אדר' צבי אפרת
ד"ר אדר' ארז גולני סולומון
ד"ר אריאל הנדל
ד"ר חוסני אלח'טיב שחאדה
ד"ר נועה הייזלר רובין
ד"ר אדר' מרטין הרשנזון
ד"ר אדר' שמואל גרואג
ד"ר עמיר בלבן
ד"ר רמי נסראללה

דבר ראש בית הספר

בית הספר לארכיטקטורה בבצלאל פועל בעיר. ירושלים אינה רק המקום שבו הוא מתקיים, אלא תנאי מקצועי ופדגוגי מתמשך שמחייב סקרנות וביקורתיות. ריבוי הסתירות, הגבולות, הקהילות, צורות החוק והריבונות של המרחב הירושלמי - היומיומי וההיסטורי עומד בבסיס התפיסה המקצועית של בית הספר. תפיסה זו מניחה מחויבות אל מציאות ממשית, מורכבת וטעונה, המחייבת פיתוח טענה, גיבוש עמדה ונקיטת פעולות אדריכליות אמיצות.

אנו פועלים במרחב אנושי יוצא דופן, שבו התוכניות האקדמיות בארכיטקטורה, באדריכלות נוף ובעיצוב אורבני, לצד לימודי הארכיטקטורה בשלוחה החרדית, מפגישות אנשים מרקעים, זהויות ותפיסות עולם שונות. המפגש הזה מחייב אותנו לחשוב את המרחב מתוך הבדל, מחלוקת וחיכוך. המורכבות הזאת היא תנאי עבודה ממשי וחלק בלתי נפרד מן הפדגוגיה שלנו. כל אחת מן התכניות נושאת רגישות, ידע ואופק פעולה משלה, וכולן נשענות על תרבות אדריכלית שנבנתה לאורך דורות וממשיכה להיווצר בעבודה החיה של בית הספר - דרך הוראה, ביקורת, עשייה, מחקר ומפגש מתמשך בין סטודנטים, סגל, בוגרים והעיר עצמה. המשימה המשותפת שלנו היא להוציא את הידע הזה לאור ולהפוך אותו לשפה ברורה, אמיצה ומשפיעה.

מקור הכוח שלנו הוא האמונה בעשייה; באפשרי. לכן אני רואה בבית הספר מקום שבו אפשר להחזיק יחד עמדה ברורה וסקרנות מתמדת, מחויבות למציאות וחופש לדמיין אחרת. עבורי, תכנון הוא תהליך שבו מחשבה מקבלת צורה ועמדה נעשית ממשית בעולם: תהליך שאינו לינארי, הנשען על ידע וערכים, אך גם על האפשרות לנסות, לטעות, לחרוג, לשנות כיוון ולגלות את מה שלא תוכנן מראש.

משום כך, לימודי ארכיטקטורה אינם רק הכנה לפעולה במרחב; הם תחילתה של הפעולה עצמה. היא מתחילה בסטודיו, שבו סטודנטיות וסטודנטים לומדים לנסח קריאת מציאות, להבין את הכוחות המעצבים אותה ולפתח מתוכה אדריכלות, וממשיכה ביריעת הלימודים הרחבה של בית הספר.

כשותפים למרחבי הלימוד והעשייה האלה, נטפח את עצמנו כאנשים בעלי דחיפות פנימית לפעול: אנשים סקרנים, ביקורתיים, נדיבים ואמיצים, המבינים כי אדריכלות היא מעשה ציבורי. מעשה המחזיק יחד מחשבה, רגישות חברתית, ידע חומרי וטכנולוגי, יכולת בנייה ורעיונות המצויים תמיד על סף גילוי. מתוך המתח הזה, יחד, נרחיב את תחום האפשר.

אדר' עליאל קיי

ראש בית הספר לארכיטקטורה, בצלאל

דבר ראש התכנית:

מדינת ישראל, הממוקמת במפגש שבין יבשות ותרבויות, היא מוקד אקולוגי ואנושי ייחודי וזירה מורכבת המתמודדת עם משברים בני זמננו. אנו ניצבים בפני אתגרים משולבים הדורשים התייחסות מעמיקה לממדים של סביבה, חברה וכלכלה: משבר אקלים של הקצנת תופעות טבע, משבר כלכלי של תרבות צריכה המכלה משאבים, ואתגרי תשתיות הכורעות תחת נטל הגידול הדמוגרפי המואץ. לאלו מתווסף משבר חברתי במדינה רב-תרבותית, המציף מתחי עומק, אתגרי הדירה וקונפליקטים. מציאות זו מחייבת חשיבה ביקורתית ומחודשת על עיצוב הסביבה העירונית והפרוורית, ועל השמירה של השטחים הפתוחים.

במציאות רב-ממדית זו, דיסציפלינת העיצוב האורבני נדרשת לאמץ את יעדי הפיתוח בר-קיימא של האו"ם (SDGs), ובפרט את יעד 11 השואף להפוך ערים למכילות, בטוחות, חסונות ומקיימות. בהתאמה, אנו מתמקדים בקידום ציפוף עירוני חכם המאזן בין צרכים אנושיים למערכות אקולוגיות במרחב מוגבל; בפיתוח חוסן עירוני וקהילתי להתמודדות מול משברים; ובחיזוק האזוריות לניסוח שפה וזהות מקומית ייחודית אל מול חשיבה גנרית. פרויקטי הגמר של הסטודנטים ותתכנית משקפים תפיסה זו, ובוחנים תשתיות מטרופוליניות, קהילות מגוונות ומוחלשות, ונושאי נוף, סביבה ומורשת. דווקא עכשיו, בצל מלחמה מתמשכת ושינויים פוליטיים המטילים צל על המרחב הדמוקרטי, אנו בוחרים באופטימיות כעמדה תכנונית – בחירה אקטיבית לחפש עוגנים לבניית מרחב שוויוני, מכיל וחומל יותר לאדם, לצומח ולחי.

התכנית לתואר שני עוסקת בהבנת מורכבות השדה האורבני ובחיפוש מתמיד אחר התערבויות מרחביות המשפרות את איכות סביבת החיים לאדם ולמגוון הביולוגי. התכנית כוללת התמחות בשימור ומורשת, המדגישה פעולה במרחבים היסטוריים ברוח גישת הנופים האורבניים ההיסטוריים (HUL), לצד התמחות עיר ונוף המעמיקה בפתרונות מבוססי-טבע. הלימודים עוסקים רבות בירושלים ונהנים משיתופי פעולה אינטנסיביים עם המרכז לעיצוב אורבני בעיריית ירושלים, משרדי ממשלה, ארגוני סביבה ורשויות מקומיות. בתכנית פועלת המעבדה הלאומית לעירוניות (NUL) בשיתוף עם משרד הבינוי והשיכון.

ד"ר אדר' עדי סלע וינר

ראש תכנית (מ"מ) התואר השני בעיצוב אורבני, בצלאל

מבנה התכנית לפי חטיבות:

התכנית מבוססת על שתי חטיבות לימוד עיקריות:

חטיבה 1 – לימודי עיצוב

1. מעבדות:

בחטיבה זו עוסקים הסטודנטים.ות בעיצוב ותכנון סוגיות אורבניות שונות. במסגרת המעבדות סטודנטים.יות עובדים.ות בצוות ומלווים על ידי מרצים המתמחים בתחומים שונים. לימוד זה נעשה מתוך הבנה שלצד הממד המקצועי של העשייה, יש משמעות אקדמית ומחקרית התומכת והנובעת מעשייה זו.

2. תשתיות בעיצוב אורבני:

אל לימודי המעבדה מצטרפים מקצועות התמך של כלים דיגיטליים לעיצוב אורבני, הליכי תכנון, שיטות ומתודולוגיות בעיצוב אורבני ותכנון ערים, כלכלה עירונית, תחבורה, ניהול ומדיניות אורבנית. נושאים אלו מזינים את עבודת המעבדות באופן שוטף.

חטיבה 2 – תיאוריה והיסטוריה של תכנית עיר

1. לימודים עיוניים:

קורסי ליבה-חובה וקורסי בחירה: הקורסים נבחרו מתוך רצון לדון בעיר כתופעה היסטורית תרבותית, חברתית וכלכלית ולעסוק בפרדיגמות התכנון שנהגו במאתיים השנים האחרונות.

2. קורסי בחירה ועבודה סמינריונית להרחבת קורסי הבחירה:

קורסי הבחירה מאפשרים התעמקות בנושאים ממוקדים שהם חלק מהפן העיוני של הלימוד ועוסקים בנושאים מגוונים כגון ירושלים כתופעה היסטורית, אוניברסלית, קונפליקטואלית ובעיר שאיננה שייכת רק לתושביה; העיר המודרנית כתופעה פוליטית, תרבותית ועוד. מתוך קורסים אלו סטודנטים.יות בוחרים.ות את הקורס אותו ירחיבו לעבודה סמינריונית מחקרית.

לימודים במסלולי התמחות

באפשרות הסטודנטים.ות לבחור אחד משני מסלולי התמחות בתכנית לעיצוב אורבני:

- עיצוב אורבני בהתמחות עיר ונוף

- עיצוב אורבני בהתמחות שימור ומורשת

הלימודים במסלולים אלו כוללים את לימודי הבסיס בתכנית לצד קורסים ייעודיים למסלול ההתמחות (פירוט בהמשך) כאשר עיקר ההתמחות מתבצעת במהלך שנת הלימודים השניה, ומשלבת קורסים מעשיים לצד קורסים עיוניים-תיאורטיים. על מנת לעמוד בחובות ההתמחות, על הסטודנט.ית לצבור 13 נ"ז בנושא מסלול ההתמחות בו בחר.ה, שם מסלול ההתמחות יצוין על גבי תעודת הבוגר.ת נוסף לציון התואר השני בעיצוב אורבני.

עיצוב אורבני בהתמחות עיר ונוף:

בעידן משבר האקלים המתקדם וצמצום משאבים טבעיים לאור פיתוח מואץ, החשיבות של הנוף העירוני הולכת וגדלה. מסלול ההתמחות בעיר ונוף מציע ארגז כלים מגוון אשר מעניק לבוגרי.ות התכנית את היכולת להתמודד עם מורכבות תכנון המרחב הפתוח בסביבה הישראלית והעולמית בהתייחס לסוגיות כגון שינוי אקלים, שיקום נופים, ייעור עירוני, ניהול מי נגר ומניעת הצפות, ושימור על מגוון המינים.

לא ניתן להבין את העיר במאה ה-21 באמצעות המרחב הבנוי בלבד. השינויים המשמעותיים אותם עברו המערכות האקולוגיות, התשתיות והכלכלה מחייבים גישה חדשה לעיר המתבססת על המושג הרחב של "נוף", ועל מושגי יסוד נלווים כגון רשתיות, מערכתיות, וטריטוריה. הנוף מהווה תשתית עירונית, אקולוגית וחברתית. מטרתו של מסלול ההתמחות היא להפגיש את הסטודנטים.ות עם גוף הידע העכשווי ולפתח ראייה ביקורתית כלפי הנעשה בעיצוב ותכנון המרחב הציבורי הפתוח בישראל ובעולם.

פירוט הדרישות לעמידה בחובות מסלול ההתמחות:

סוג הקורס	שם הקורס	שם המרצה
קורס בחירה (2 נ"ז)	הנוף האורבני	פרופ' אליסה רוזנברג
קורס בחירה (2 נ"ז)	פתרונות מבוססי טבע בעיצוב אורבני	ד"ר עמיר בלבן
כתיבה עבודה סמינריונית (2 נ"ז)	הרחבת קורס בחירה מכתיבה אקדמית מונחת מ-2 נ"ז ל-4 נ"ז	ד"ר אריאל הנדל
פרויקט גמר (6 נ"ז) ליווי כתיבה פגמ"ר (1 נ"ז)	הנחייה אישית קורס כתיבה מלווה	צוות מרצים ד"ר אדר' מרטין הרשזון

עיצוב אורבני בהתמחות שימור ומורשת:

מסלול ההתמחות בשימור ומורשת מציע לבחון את חשיבותו ההולכת וגוברת של השימור כרכיב אינטגרלי בתחום העיצוב האורבני ותכנון העיר, מתוך גישה ביקורתית על פעולות השימור ומהותו של השימור במרחב. הוא יאפשר להעמיק במשמעותה של המורשת האורבנית במציאות הישראלית בה תהליכים של התחדשות עירונית נוגעים יותר ויותר במרקמים ובמבנים בעלי חשיבות היסטורית וחברתית. תהליכים שעצימותם והיקפם מציבים אתגרים חדשים בפני מתכננים. ות ומקבלים. ות החלטות, ומחייבים גיבוש מדיניות ויצירת ארגז כלים מגוון הכולל כלים למעורבות אזרחית, כלי ידע ותכנון, רגולציה וכלים פיננסיים.

מורשת אורבנית היא משאב חיוני לחיים בערים ובאזורים אורבניים. היא כוללת רכיבים מוחשיים ובלתי מוחשיים הקשורים במגוון האנושי הקיים בערים בהווה וזה שהתקיים בהן בעבר. טמון בה פוטנציאל לפיתוח כלכלי וליצירת לכידות וחוסן חברתי בסביבה דינמית, סביבה המשתנה תדיר בהשפעת תהליכים כלכליים, חברתיים ותרבותיים, זאת תוך שמירה על רכיביה ומאפייניה. בוגרים. ות התכנית במסלול זה יתמקדו בגישת נופים אורבניים-היסטוריים (Historic Urban Landscape) - תכנון האזור האורבני שנוצר מריבוד תכונות, ערכי תרבות וערכי טבע במהלך ההיסטוריה. שיטה זו מרחיבה את המושג "מרכז היסטורי" או "מכלול", וכוללת הקשרים אורבניים רחבים ואת סביבתם הגיאוגרפית (אונסקו, נובמבר 2011).

פירוט הדרישות לעמידה בחובות ההתמחות:

סוג הקורס	שם הקורס	שם המרצה
קורס בחירה (2 נ"ז)	מתיאוריה לפרקטיקה בשימור המורשת	אדר' עדי סלע וינר
קורס בחירה (2 נ"ז)	שימור ביקורתי	ד"ר אדר' שמואל גרואג
כתיבה עבודה סמינריונית (2 נ"ז)	הרחבת קורס בחירה מכתיבה אקדמית מונחת מ-2 נ"ז ל-4 נ"ז	ד"ר אריאל הנדל
פרויקט גמר (6 נ"ז) ליווי כתיבה פגמ"ר (1 נ"ז)	הנחייה אישית וקורס כתיבה מלווה	צוות מרצים ד"ר אדר' מרטין הרשזון

היקף הלימודים, משך ומיקום

משך הלימודים, כולל פרויקט הגמר, הוא שנתיים.

*סטודנטים. ות שידרשו לקורסי השלמה לקראת הלימודים בתכנית ילמדו בשנת השלמות מקדימה מלאה או חלקית נוסף לתקופת הלימודים בתכנית.

ימי הלימוד: רביעי ושישי (ייתכן שלימודי השלמה יתקיימו בימים נוספים בצורה מקוונת).

בימי רביעי הלימודים מתקיימים בבצלאל – ביה"ס לארכיטקטורה, רחוב בצלאל 1 ירושלים ובקמפוס החדש ישראל זמורה 1 ירושלים. בימי שישי מרבית הלימודים מתקיימים באופן מקוון באמצעות Zoom. יש לקחת בחשבון כי יתכנו שיעורים פרונטליים ו/או סיורים אשר ידרשו הגעה פיזית במהלך הסמסטר עליהם תישלח הודעה מראש.

*ההוראה המקוונת מועברת בפלטפורמת ZOOM. יתכן ותידרשו להגיע לשיעורים פרונטליים גם במהלך קורסים הניתנים בהוראה מקוונת בהתאם להודעה על כך שתשלח מראש.

דרישות הלימודיות כוללות 42 נ"ז עפ"י החלוקה הבאה:

מעבדות (1, 2 ו-3):	12 נ"ז
לימודים עיוניים (חובה):	6 נ"ז
סמינר ירושלים חובה:	4 נ"ז
מכלול פרויקט גמר (שנתי):	10 נ"ז
קורסי בחירה:	8 נ"ז
הרחבה לעבודה סמינריונית:	2 נ"ז

דרישות התכנית לקבלת תואר מוסמך בעיצוב אורבני

1. צבירת 42 נ"ז אקדמיות במסגרת מעבדות התכנית, קורסי החובה והבחירה ופרויקט הגמר.
 2. מילוי כל החובות האקדמיות כפי שנקבעו בשנתון התכנית ובקורסים השונים.
 3. עמידה במטלות של המעבדות והקורסים שפורטו לעיל בהתאם ללוח השנה האקדמי הנדרש על-ידי המרצים. ות. דרישות אלו כוללות הגשת תרגילי ביניים, עבודות מסכמות בכתב והגשות כיתתיות.
 4. הגשת 2 עבודות בהיקף עבודה סמינריונית*, אחת מהן בסמינר ירושלים, סמינר החובה בתכנית, והשנייה בהרחבה הנדרשת עבור אחד מקורסי הבחירה בתכנית.
 5. קבלת ציון 75 לפחות במעבדות התואר ובמעבדת פרויקט הגמר.
 6. קבלת ציון ממוצע של 75 לפחות בכלל קורסי התכנית.
 7. כניסה למעבדה מותנית בציון עובר במעבדה המקדימה לה. לא תתאפשר השתתפות במעבדה מתקדמת ללא השלמת הדרישות של המעבדה הקודמת לה.
 8. לא תתאפשר השתתפות במעבדת פרויקט גמר ללא השלמת שלוש המעבדות הקודמות, ולא תתאפשר התחלת פרויקט גמר ללא סיום מעבדת פרויקט גמר בציון 75 לפחות והשלמת כל שאר קורסי התכנית למעט פרויקט הגמר, שני קורסי בחירה (2 נ"ז כל אחד) והרחבת קורס בחירה לעבודה סמינריונית (2 נ"ז).
 9. העלאת ספר פרויקט הגמר לקטלוג בצלאל.
 10. החזרת כל הציוד והספרים הנמצאים ברשות הסטודנט. ית השייכים לאקדמיה.
- *היקף עבודה סמינריונית הינה בין 6000-8000 מילים והיקף עבודת רפרט הינו 2500-3000 מילים.

תנאי מעבר משנת השלמות לשנה א'

בסוף שנת השלמות תיערך בדיקת מצב הלימודים של הסטודנטים.ות.
לצורך המעבר משנת ההשלמות לשנה א' בתכנית על הסטודנט.ית לקבל ציון של 75 לפחות במעבדת מבוא לעיצוב אורבני ובקורס מבוא לעיצוב אורבני וציון עובר בתרגולים הנלווים, ולקבל ציון ממוצע של 75 לפחות בכל קורסי החובה של שנת ההשלמות בהם הליכי תכנון ומבוא לארכיטקטורה של המאה ה-20 (קורס שנתי).

תנאי מעבר משנה א' לשנה ב'

בסוף שנה א' תיערך בדיקת מצב הלימודים של הסטודנטים.ות.
לצורך מעבר משנה א' לשנה ב' בתכנית על כל סטודנט.ית לקבל ציון ממוצע של 75 לפחות בקורסי המעבדה ולהשלים שני שליש מחובותיו.ה בקורסים עיוניים.
על בסיס גיליון הציונים של הסטודנט.ית ועמידתו.ה בדרישות הנ"ל, תקבע ועדת ההוראה את המשך לימודיו.ה. כמו כן, בסמכות הוועדה במידת הצורך, להעביר סטודנט.ית למעמד "על תנאי" למשך סמסטר אחד בלבד בשנה"ל הבאה ולקבוע תנאי פרטני להמשך לימודיו.ה כגון: דרישה לחזרה על קורסים, קביעת דרישות אקדמיות נוספות מעבר לתכנית הלימודים הרגילה.
בתום סמסטר אחד במעמד "על תנאי" תתכנס הוועדה מחדש לדון במצב לימודיו.ה של הסטודנט.ית. הוועדה תוכל להחליט להסיר מעמד "על תנאי", או להאריך לסמסטר אחד נוסף, או להודיע לסטודנט.ית על הפסקת לימודיו.ה.

מקרא ציוני מעבדה ופרויקט גמר

0-64	נכשל
65-74	ממשיך על תנאי*
75-94	עובר

*סטודנט.ית שקיבל ציון בין 65-74 במעבדה, יכול.ה להמשיך למעבדה הבאה, על תנאי שיקבל ממוצע של 75 בכל 3 המעבדות של שנה א'.

בקורסים עיוניים

ציון עובר הוא 55

מדיניות איחור בהגשת מטלות הקורס

הערה: נוהל זה הוא נוהל פנימי לתכנית לתואר שני בעיצוב אורבני בבצלאל המשלים את תקנון האקדמיה ואת נהלי התכנית התקפים עבור כלל הסטודנטים.ות בבצלאל.

1. בללי:

- כל סטודנט.ית זכאי.ת לבקש הארכה להגשת מטלה בסיום קורס או עבודה סמינריונית הנלמד בתכנית, למעט במעבדה.

- בכל סמסטר ניתן לבקש הארכה בקורס אחד בלבד.

- בכל קורס תינתן הארכה אחת בלבד.

- מקרים חריגים ישקלו בהתאם לתקנון האקדמיה ולנהלי התכנית.

2. הגשת הבקשה להארכה:

- הבקשה תוגש עד 14 ימים לפני מועד ההגשה שנקבע ופורסם למרצה הקורס ולכתב את רכזת התכנית.

- להגשה יצורפו הנימוקים לבקשת ההארכה בהגשת המטלה.

- כל בקשה להארכה תשלח לרכזת המנהלית של התכנית או עם העתק אליה במפורט להלן.

3. מועדים:

- במקרה של בקשה להארכה של עד 14 ימים ממועד ההגשה שנקבע:

הבקשה תשלח למרצה.ת הקורס או הסמינר שיוכלו לאשר מתן הארכה או לדחות אותה.

- במקרה של בקשה להארכה העולה על 14 ימים:

הבקשה תשלח לרכזת המנהלית של התכנית שתפנה למרצה.ת הקורס לקבלת התייחסות. במקביל תועבר הבקשה, בצירוף התייחסות המרצה לוועדת ההוראה. הוועדה תוכל לאשר את מתן ההארכה להגשה או לדחות אותה.

- בכל אחד מהמקרים לעיל, משך ההארכה המאושרת, יוגבל.

במקרה של קורס תוגבל ההארכה לסוף הסמסטר העוקב בו נלמד הקורס לרבות סמסטר קיץ.

במקרה של עבודה סמינריונית, בו מועד ההגשה הוא עד שלושה חודשים מסיום הסמינר, תוגבל ההארכה עד סוף הסמסטר העוקב בו נלמד הסמינר לרבות סמסטר קיץ.

הערה: במידה ומדובר בסמינר המוגש בסוף סמסטר ב', משך ההארכה יוגבל לסוף השנה הקלנדרית, כלומר עד לסוף דצמבר של אותה השנה.

4. ציונים:

- כל איחור בהגשה של מטלה בקורס או בסמינר, שלא יגובה באישור כמפורט לעיל, יגרור הורדה של 10% בציון המטלה.

- במידה ואושרה הבקשה להארכה והמטלה הוגשה לאחר המועד שאושר, ההגשה לא תתקבל וציון הקורס יוגדר "לא עבר". במקרה זה ידרשו הסטודנט.ית לחזור על הקורס או הסמינר בתשלום מלא בהתאם לנהלי האקדמיה.

מבנה התכנית

שנה א'

4 קורסי חובה	6 נ"ז
1 סמינר חובה	4 נ"ז
2 קורסי בחירה	4 נ"ז
3 מעבדות	12 נ"ז
סה"כ	26 נ"ז*

שנה ב'

2 קורס בחירה	4 נ"ז
1 הרחבת קורס בחירה לעבודה סמינריונית	2 נ"ז**
1 מעבדת פרויקט גמר	5 נ"ז
פרויקט גמר	4 נ"ז
ליווי כתיבה פרויקט גמר	1 נ"ז
סה"כ	16 נ"ז

* ניתן לקחת קורס בחירה נוסף בשנה א', במקום בשנה ב'.

** כתיבת העבודה הסמינריונית המרחיבה קורס בחירה תעשה על-פי בחירת הסטודנטים. ניתן להתחיל את הכתיבה בשנה א' ככל שגלמדו קורסי בחירה בשנת ההשלמות. ככל שנבחר מסלול התמחות, תכתב העבודה בקורס בחירה הקשור למסלול ההתמחות.

קולוקוויום "הפרלמנט האורבני" של כלל התכנית הכולל סדרת הרצאות אורח במגוון נושאים עירוניים הרלוונטיים לשיח עכשווי יתקיים בתדירות של אחת לחודש-חודשיים בהתאם ללוח מפגשים שיפורסם בתחילת הסמסטר. השתתפות בקולוקוויום הינה חובה עבור כלל הסטודנטים.ות בתכנית. קורס הפרלמנט האורבני שהוא קורס חובה יזכה ב-1 נ"ז על כתיבת עבודה על בסיס אחד מנושאי הקולוקוויום במהלך שנת ההשלמות או שנה א'.

פירוט הקורסים:

שנת השלמות

לימודי חובה

סמסטר א'

- תולדות האדריכלות במאה ה-20, 4 נ"ז (קורס שנתי – המחלקה לתרבות חזותית וחומרית)
- הליכי תכנון, 2 נ"ז
- מעבדת מבוא לעיצוב אורבני ותרגול כלים גרפיים 1, 3 נ"ז

סמסטר ב'

- מבוא לעיצוב אורבני ותרגול כלים גרפיים 2, 3 נ"ז
- קיימת חובת השתתפות שנתית בקולוקיום "הפרלמנט האורבני". ניתן ללמוד את הקורס ללא נ"ז או עם נ"ז 1. ההכרה ב-1 נ"ז תיחשב בשנה א'.

שנה א'

לימודי חובה

סמסטר א'

- תיאוריה וביקורת בתכנון ערים, 2 נ"ז
- שדה העיצוב האורבני 2 נ"ז
- כלים דיגיטליים לעיצוב אורבני, 1 נ"ז
- מעבדה 1: הקוד האורבני (חצי סמסטריאלי), 3 נ"ז
- מעבדה 2: השדה האורבני הישראלי (חצי סמסטריאלי), 3 נ"ז
- הפרלמנט האורבני (קולוקיום שנתי), 1 נ"ז
- קורס בחירה, 2 נ"ז

סמסטר ב'

- סמינר ירושלים, 4 נ"ז
- מעבדה 3: מעבדת ירושלים, 6 נ"ז
- הפרלמנט האורבני (שנתי), 1 נ"ז
- קורס בחירה, 2 נ"ז

שנה ב'

לימודי חובה

סמסטר א'

- מעבדת פרויקט גמר, 5 נ"ז
- ליווי כתיבה פרויקט גמר (שנתי), 1 נ"ז
- קורס בחירה, 2 נ"ז
- הרחבת קורס בחירה לעבודה סמינריונית (קורס חובה), 2 נ"ז

סמסטר ב'

- פרויקט גמר (הנחייה אישית), 4 נ"ז
- ליווי כתיבה פרויקט גמר (שנתי), 1 נ"ז

קורסי בחירה, 2 נ"ז – ניתן להתחיל ללמוד בשנת ההשלמות, בשנה א' או בשנה ב'

- פתרונות מבוססי טבע – ד"ר עמיר בלבן
- הנוף האורבני – פרופ' אדר' נוף אליסה רוזנברג
- מתיאוריה לפרקטיקה בשימור המורשת – ד"ר אדר' עדי סלע וינר
- שימור ביקורתי – ד"ר אדר' שמואל גרואג
- סדנת GIS – אדר' פרמן אריאל
- המרחב הציבורי – ד"ר אדר' ארז גולני סולומון
- הליכי תכנון – אדר' לינור לנקין
- בין קודש לחול: להתבונן בירושלים / אל-קודס - ד"ר חוסני אלח'טיב שחאדה וד"ר אריאל הנדל
- מעת לעת יפורסמו קורסי בחירה וסדנאות בחירה, יש לעקוב אחר פרסומים

תקצירי קורסי חובה – שנת השלמות:

מעבדת מבוא לעיצוב אורבני

סמסטר א', יום רביעי 14:00-17:00, 3 נ"ז

מרצה: אדר' מיכל צחור

סוג ההוראה: פרונטאלי

מעבדת מבוא לתלמידי.ות השלמה בתואר השני בעיצוב אורבני, המגיעים.ות מדיסציפלינות שונות ומגוונות (שאינן ארכיטקטורה). הקורס משלב הקניית יסודות חשיבה ויסודות מעשיים בעיצוב אורבני ומניח בסיס תיאורטי ופרקטי לקראת השתלבות בשנת הלימודים הראשונה.

דרך סדרה של תרגילים מובנים הסטודנטים.ות במעבדה ייחשפו לדפוסי חשיבה בסיסיים בעיצוב אורבני, ייתנסו בשיטות עבודה כגון: התבוננות, קנה מידה, חתך אורבני, מסר דרך תכנית, גיבוש רעיון ופרזנטציה. הסטודנטים.ות יתרגלו את השיטות תוך רכישת מיומנות בסיסית בכלים דיגיטליים וכלים רלוונטים אחרים. בין היתר הסטודנטים.ות יתעדו חוויה אורבנית, יצרו מודל, ינתחו וימפו אתר נבחר, ילמדו לייצג אותו בתיאור מילולי וייצוגים חזותיים, בחתך ובתכנית, ויתנסו בעריכה ובהצגת רעיון.

מבוא לעיצוב אורבני

סמסטר ב', יום רביעי, 10:00-13:00, 3 נ"ז

מרצה: אדר' מיכל צחור

סוג ההוראה: פרונטאלי

הקורס מבוא לעיצוב אורבני עוסק ביסודות החשיבה המרחבית, העיצובית והביקורתית של אורבניות. דרך סקירה של מושגי יסוד אורבניים נבחן תיאוריות ופרקטיקות אורבניות מסוף המאה ה-19 ועד היום, בעולם ובארץ. הקורס מציע מבט רחב ועדכני על עירוניות דרך דמויות מפתח, תופעות תרבותיות ואתגרים שונים בהתפתחות העירוניות, ומקנה בסיס מקיף לחשיבה אורבנית תוך חשיפה למגמות עכשוויות, גישות ביקורתיות שונות ופיתוח מיומנויות עצמאיות לקריאה מרחבית, ניתוח, ייצוג ופרשנות. בקורס נתמקד בקשר שבין תופעות אורבניות בהווה לצורות עבר בהן הופיעו, דרך הגלגולים השונים שלהן לאורך הזמן ועל האופן בו השתנה תפקידו של האדריכל-מעצב אורבני בעיצוב הסביבה האורבנית: מהכתבת חוקים ומרשמים למרחב אידיאלי, לפיתוח חשיבה ביקורתית, עקרונות וארגזי כלים לעיצוב, המבוססים יותר על ידע קולקטיבי שנאסף מממשקים מגוונים עם השטח ועם המשתמשים בשילוב מתמיד בין זום-אין לזום-אאוט; בכך נעמיק באמצעות דיונים ותרגילים לאורך המפגשים.

במהלך המפגשים נתמקד בכל פעם בזוג מושגי יסוד אורבניים, משלימים ו/או מנוגדים, ונבחן דרכם מקרי מבחן וסוגיות. המפגשים מחולקים באופן תמטי ל-3 צורות חשיבה אורבניות - אלמנטים, טקטיקות ואסטרטגיות, וננוע בין זום-אין, זום-אאוט וקני מידה שונים. במהלך הקורס יתנסו הסטודנטים בלמידה משולבת הרצאות ותרגול בשני אופנים: דיון פעיל משותף בטקסטים ובתיאוריות בקבוצות, ועבודה מעשית בקבוצות על תרגילי מיפוי לאורך הסמסטר. בסיום הסמסטר יציגו הסטודנטים סדרת מיפויים אורבניים מבוססי קריאה פרשנית ביקורתית של דגימות אורבניות נבחרות, בעלות טיפולוגית שונות, מרחבי הארץ.

מטרת הקורס היא לבנות ולבסס את החשיבה האורבנית התלת-ממדית של הסטודנטים, דרך היכרות רחבה עם אורבניסטים, תיאוריות ופרויקטים אורבניים חשובים ובעלי השפעה. בנוסף, הסטודנטים יתנסו במיומנויות ניתוח אתר בכלים אורבניים, ייצוג ויזואלי ופיתוח שפה גרפית.

מבוא לכלים גרפיים 1 - תרגול (ללא נ"ז)

סמסטר א', יום רביעי, 17:00-19:00

מרצה: אדר' הראל כץ

סוג ההוראה: היברידי

הקורס כלים דיגיטליים 1 מקנה את יסודות העבודה הדיגיטלית הנדרשים ללימודי העיצוב והתכנון העירוני. במהלך הקורס נרכשות מיומנויות בסיסיות בעבודה עם תוכנות גרפיות וכלי שרטוט, עריכה והמחשה, תוך היכרות עם עקרונות של ארגון מידע חזותי, קומפוזיציה, פרספקטיבה, היררכיה גרפית וייצוג רעיונות. הדגש מושם על פיתוח יכולת עבודה עצמאית בסביבה דיגיטלית, יצירת מסמכים ברורים ומדויקים, והקניית בסיס מקצועי שישימש את הסטודנטים בהמשך לימודיהם ובקורסי ההמשך.

כלים גרפיים 2 - תרגול (ללא נ"ז)

סמסטר ב', יום רביעי, 14:00-16:00

מרצה: אדר' קאי דקל

סוג ההוראה: היברידי

תרגול כלים גרפיים 2 עוסק בפיתוח היכולת לנתח מצבים ותהליכים מרחביים ולתרגם אותם למסמכים ניתוחיים וגרפיים ברורים. במהלך הקורס נרכשות מיומנויות בעבודה עם תוכנות מתקדמות למיפוי, מידול ועריכה גרפית, תוך פיתוח שפה חזותית, היררכיה גרפית ובניית פרזנטציה קוהרנטית. הדגש מושם על בחירה מושכלת של מידע, ארגונו והצגתו באופן מקצועי ובהיר.

הליכי תכנון

סמסטר א', מחצית שנייה, 10:00-13:00, 2 נ"ז

מרצה: אדר' לינור לנקין

סוג ההוראה: פרונטאלי

הערה: קורס חובה כהשלמות. ניתן לקחת גם כקורס בחירה של התכנית

הקורס משרטט מפת דרכים למסלולה של תכנית, מרגע עזיבתה את שולחן השרטוט ועד לאישורה ע"י מוסדות התכנון, במטרה לרדת אל העולם הממשי ולהבין איך מתנהלים הליכי התכנון. הקורס כולל הכרת הליכי התכנון הסטטוטורי, מבנה מוסדות התכנון, מערכות המידע התכנוני המקוונות; וניתוח רבדי התכנון, מהרובד הארצי דרך המחוזי, המקומי ועד להיתר הבניה.

הסטודנטים וות' לומדים וות' את שפת התכנית וניתוחה, הליכי התנגדות לתכנית וביקורת, סוגיות תכנוניות על הפרק, תוך הסתמכות על חוק התכנון והבניה ועל המבנה האחד לתכניות מקוונות. הם עורכים וות' היכרות עם מערכות התכנון הממסדיות: הארצית, המחוזית והמקומית, באמצעות ביקור בשיבות של מוסדות תכנון, הבהרת מונחים שעלו במהלך הדיון, קריאה מודרכת בפרוטוקול ישיבה של מוסד תכנון, ולבסוף תרגיל סימולציה בו הסטודנטים וות' ממלאים וות' תפקידי חברי ועדה מחוזית או ארצית.

הקורס מקנה היכרות עם מגמות תכנון לאומיות, באמצעות הכרת תכניות המתאר הארציות, דוגמאות והבנת הליכי התכנון, ודן במונחים ומושגי יסוד כגון פרוגרמות ומכסות, תקן חניה, הקצאות לצרכי ציבור, נפחים, כלכלה עירונית ותכנון תחבורה ציבורית, המהווים כיום חלק אינטגרלי משיקולי התכנון.

מבנה הקורס משתנה משנה לשנה, בהתאם לזמן, לתנאים ולנושאים האקטואליים. בין היתר דן הקורס באילוצים וקונפליקטים בתכנון, כגון יעדים לאומיים ומקומיים; מערכות תשתית ארציות ועירוניות; דילמות ונהלים בשיתוף הציבור, המגזר השלישי והשפעתו על התכנון; יוזמה ממשלתית מול פרטית; עומדת על הפרק גם שאלת התרגום משפה לשפה, משפת החזון לשפת התכנית, הכלים העומדים לרשות המתכנן. לצורך תרגום מטרות התכנית, והאפשרויות להשגת המטרות במסגרת כלי התכנון הקיימים: התשריט וההוראות. השאלות הנידונות הן כיצד לתרגם רעיון לחומר, ומעל הכל, איך לתרגם רעיון וחזון להוראות.

מבוא לאדריכלות מודרנית במאה ה-20

קורס שנתי סמסטר א' + ב', יום ראשון בימי ראשון 14:30-16:00 בקמפוס בצלאל החדש, 4 נ"ז

מרצה: ד"ר אדר' מרטין הרשנזון

סוג ההוראה: פרונטאלי

הקורס סוקר כתיבה ועשייה אדריכלית מסוף המאה ה-19 ועד ראשית המילניום השלישי ומנתח אותן כגורם פעיל בתוך מכלול הקשרים, תרבותיים, חברתיים, פוליטיים ומוסדיים.

השיעורים ינתחו את התגבשות התנועה המודרנית והפיכתה לתופעה בינלאומית מרובת פנים. ננתח התגבשות זאת ביחס למספר מפנים שליוו את התקופה: מפנה לעבר ייעול וסטנדרטיזציה של המבנה, של שיטות יצור, של העבודה ומשק הבית ומפנה לעבר העיר, הטריטוריה והסביבה. נבין מפנים אלו ביחס לפילוחים גלובליים שונים של העולם ולניודן של פרקטיקות ומודלים אדריכליים בין אתרים שונים, בפרט לאור אירועים כגון המהפכה הסובייטית, מלחמות העולם, קולוניאליזם ודה-קולוניזציה. כמו כן, ננתח מפנים אלו לאור היענותו של המקצוע האדריכלי לפרויקטים חברתיים-פוליטיים מגוונים: שלטון רווחה מתקן, ממשלים טוטליטריים, מערכות טכנוקרטיות ופרויקטים של ניהול מיעוטים/גזע.

ביחס למבנים ולפרויקטים הללו, נשאל כיצד עשייה וכתיבה אדריכלית שיקפו מימדים מובחנים של המציאות ההיסטורית וכיצד הן נענו ל- ולקחו חלק בייצור דפוסי חיים חדשים לקבוצות וליחידים/ות.

השיעורים מאורגנים סביב מוקדים נושאים המתפתחים לאורך צירי זמן כרונולוגיים. מבעד למוקדים אלו נתחקה אחר התגבשותם של שדות פעולה, דיונים ומושגים מובחנים וקידומן של מדיה ואסטרטגיות חדשות המגדירים יחד תחום ידע דיסציפלינרי-מקצועי.

לאור היחסים המורכבים שאדריכלים/ות מקיימים עם ההיסטוריה והתיאוריה של התחום, הקורס מזמין סטודנטיות/ים לזהות תחום זה ככר פורה להתקשרות משמעותית עם העבר, ההווה והעתיד של המקצוע.

תקצירי קורסי חובה – שנה א':

תיאוריה וביקורת בתכנון ערים

סמסטר א', מחצית ראשונה, יום רביעי 10:00-13:00, 2 נ"ז

מרצה: ד"ר נועה הייזלר רובין

סוג ההוראה: פרונטאלי

התכנון העירוני המודרני החל להתפתח באירופה באמצע המאה ה-19 בתגובה למהפכה התעשייתית והשלכותיה המרחביות, החברתיות והסביבתיות. מאז התגבשה פרקטיקת התכנון תוך התמודדות עם אתגרי החברה והמרחב, כשהיא משקפת ומבטאת תפיסות חברתיות, פוליטיות, כלכליות ותרבותיות. כך למשל איפשר השימוש בתכנון העירוני המודרני שליטה בהתפשטות העיר המודרנית והגנה על שטחים פתוחים, אך בד בבד שימש שלטונות אימפריאליים לעיצוב המרחב הקולוניאלי ולשליטה באוכלוסיה. בקורס, נבחן יחד את תולדות התכנון העירוני המודרני, מתוך מטרה לייצר היסטוריה כוללת, מודעת וביקורתית. נתחקה אחר רעיונות מרכזיים ודמויות מפתח בתולדות התכנון ונדון בטקסטים תכנוניים בולטים ובתכניות חשובות. ניעזר במסגרות פרשניות חדשות לפיתוח מודעות לכלל השחקנים והשחקניות בשדה העירוני, לתפקידיהם בעיצוב המרחב ובהשפעת התכנון עליהם.

שדה העיצוב האורבני

סמסטר א', יום שישי 09:00-10:30, 2 נ"ז

מרצה: אדר' עפר מנור

סוג הוראה: מקוון

התפתחותו ומיסודו של העיצוב העירוני כדיסציפלינה במהלך השישים השנים האחרונות התרחש על רקע תהפוכות רבות בגישות ותפיסות עולם במדעי החברה ובשדות העיצוב, שעל שניהם הוא נשען. מתוך כך, עד היום תחום זה נעדר הגדרה מוסכמת ומגובשת, ומצוי במאבק מתמשך "לתפיסת מקומו" במערך הכוחות הפועלים בגיבוש דמותה של העיר. על רקע זה, הקורס יתחקה אחר ה"קול הייחודי" של העיצוב האורבני, תוך סקירה של התפיסות, העמדות, מושגי היסוד והעקרונות של התחום. הקורס יתבסס על מקורות למדניים כמו- גם על מקרי בוחן מרחבי העולם וכן מהפרקטיקום בירושלים, ויכלול סיור לימודי באורך שיעור כפול במרכז העיר.

כלים דיגיטליים לעיצוב אורבני

סמסטר א', יום שישי 10:30-12:00, 1 נ"ז

מרצה: אדר' גנוסר וולף - הנסל

סוג הוראה: מקוון

הקורס יתמקד בסדרה של מתודולוגיות גרפיות קלאסיות ועכשוויות בהן השתמשו ומשתמשים מעצבים.ות אורבניים.ות, על מנת לנתח, לקדם ולהצהיר רעיונות של עתיד והווה אפשרי לסביבה הבנויה. מול ובתגובה למתודולוגיות אלו, הקורס יתקיים במסגרת של הרצאות קצרות ותרגילים שבועיים אישיים, מתוכם הסטודנטים.ות יפתחו דרכי פעולה ושיטות עבודה דו-ממדיות ותלת-ממדיות, במגוון של כלים דיגיטליים רלוונטיים, לייצוג, ניתוח ותכנון האספקטים הבנויים של המרחב. כל אחד מהתרגילים, יכלול הצהרה גרפית מרחבית ודיגיטלית המסבירה את עמדת הדימוי ביחס לסוגיה החברתית, פוליטית, סביבתית או טכנולוגית אותה הוא מנתח.

קורס כתיבה לעבודה סמינריונית

סמסטר א', יום שישי 09:00-10:30, 2 נ"ז

מרצה: ד"ר אריאל הנדל

סוג הוראה: היברידי

מטרת הקורס היא להנחות כתיבת עבודה סמינריונית בתוכנית לתואר שני בעיצוב אורבני. המחקר וכתיבת העבודה יעשו כהמשך לאחד מקורסי הבחירה שנלמדו והושלמו על ידי התלמיד.ה (כלומר, השלמת קורס הבחירה היא תנאי מקדים להרשמה לקורס הכתיבה). חלקו הראשון של הקורס יוקדש להצגת סוגים של עבודות סמינריוניות, לאסטרטגיות של מחקר ולשיטות איסוף חומרים אמפיריים ואקדמיים הרלוונטיים למחקר בעיצוב אורבני. בסוף חלק זה יידרשו התלמידות.ים להגיש הצעת מחקר לעבודה המסכמת. חלקו השני של הקורס יוקדש להנחיות אישיות (מקוונות) על בסיס נושאי המחקר שנבחרו. בחלק השלישי והאחרון יציגו התלמידות.ים את עבודותיהן.ם בכיתה לדיון משותף בממצאים ובשיטות המחקר. הקורס יקנה לתלמידות.ים כלים למחקר ולכתיבה אקדמית, ויחזק את הזיקה בין מחקר ועיצוב בתוכנית.

מעבדה 1: הקוד האורבני

סמסטר א' מחצית ראשונה, יום רביעי 14:00-20:00, 3 נ"ז

מרצה: אדר' נוף יעל מוריה

סוג הוראה: פרונטאלי

מטרת המעבדה הראשונה בתואר: "קוד אורבני" היא פיתוח של הבנה של החיים במרחב האורבני דרך התבוננות, תיעוד ותיקוף אבחנות אינטואיטיביות באזור מוגדר של העיר. זו השנה השישית לקיומה של המעבדה במסגרת לימודי התואר. בשנים שעברו התמקדה המעבדה בלב העיר של תל אביב, ביפו, ובדרום מזרח תל אביב – שכונות כפר שלם, התקווה, עזרא, ידידיה והארגזים. תוצרי המעבדה מציגים פסיפס אנושי, תרבותי, אדריכלי, פוליטי, חברתי והיסטורי אשר אפשרי רק באזור מושא המחקר – הם המגדירים את הקוד האורבני הייחודי לו. הסטודנטים.ות נדרשים.ות לפתח תובנות כלפי האזור מושא המחקר ולבטא אותן בכותרת (היגד), טקסט הסבר ודימוי חזותי. התובנות מקובצות לספר ועוסקות במגוון ההיבטים של תל אביב-יפו על שכונותיה וקהילותיה ובין היתר מתייחסות למרחב הציבורי ותיפקודו, לנופים, מורשות, קונפליקטים חברתיים ופוליטיים וביטויים במרחב, עיצוב, חומר, תנועה, צלילים, צבעים, מרקמים, שפה ויחסי הפרט אל מול הכלל. התובנות האינטואיטיביות המתקבלות על-ידי סיורים, ראיונות, רישומים וצילומים, מגובות במחקר היסטורי, איסוף נתונים וניתוחם, טקסטים מספרות, שירה וקולנוע, לימוד תכניות בנין עיר, תיעוד מבנים, שלטים, גרפיטי, שמות רחובות ומשמעותם, דפוסי התנהגות במרחב, קשרים, גבולות, ומעברים בין שכונות, מרקמים וקהילות. המעבדה מבססת שיח המושתת על מושגים התקפים בכל חקירה של מרחב אורבני ועל ההבנה היסודית כי אין להציע התערבות במרקם ללא הבנה עמוקה של מהותו – לימוד הקוד האורבני של מקום, מלמד אותנו המעצבים.ות/אדריכלים.ות/מתכננים.ות כי לעולם איננו פועלים.ות בחלל ריק וכי תפקידנו הוא לספק לקהילה את התנאים המיטביים לשגשוגה.

מעבדה 2: השדה האורבני הישראלי

סמסטר א' מחצית שניה, יום רביעי 14:00-20:00, 3 נ"ז

מרצים: אדר' אריאל פרמן

סוג ההוראה: פרונטאלי

המעבדה עוסקת בעיר הישראלית בעידן של שינויים מואצים ואי־ודאות, ובוחנת כיצד ניתן להבין ולתכנן אותה באמצעות שילוב בין ניתוח מרחבי, עבודת שדה, נתונים וכלים דיגיטליים. העיר נתפסת כמערכת דינמית ורב־שכבתית, שבה המרחב הבנוי, החברה, הכלכלה, התרבות והסביבה מעצבים זה את זה באופן מתמשך. הבנת מורכבות זו מחייבת התבוננות החורגת מן התכנון הפיזי המסורתי, ומתבססת על שילוב בין מקורות מידע מגוונים לבין קריאה ביקורתית של תהליכי התפתחות העיר. בעידן שבו מידע עירוני זמין יותר מאי פעם, האתגר אינו איסוף הנתונים אלא פיתוח שיטות חדשות לפרשנותם ולהטמעתם בתהליך התכנון. המעבדה פועלת כמעבדת מחקר יישומי, שבה תהליך הלמידה והתכנון נשען על פיתוח מתודולוגיות ולא רק על יישומן. במהלך העבודה יגבשו הסטודנטים שיטות עבודה, מערכי אינדיקטורים ומסגרות אנליטיות שיסייעו בזיהוי דפוסים, בהבנת מגמות ובהערכת תהליכי שינוי. לצורך כך ישולבו מערכות מידע גיאוגרפיות עם מאגרי

מידע ועבודת שטח, לצד ניתוחים כמותיים ואיכותניים ואמצעי ייצוג חזותיים, במטרה לייצר ידע תכנוני הניתן ליישום גם מעבר למקרה המחקר הנבחר.

המעבדה מבוססת על ההנחה כי תכנון איכותי מחייב הבנה עמוקה של הכוחות, הלחצים והמנגנונים המעצבים את העיר לאורך זמן. לפני שמציעים התערבות, יש להבין כיצד פועלים מנגנוני השוק, המדיניות הציבורית והאינטרסים המוסדיים והפרטיים, וכיצד הם באים לידי ביטוי במרחב העירוני. מתוך הבנה זו יגבשו הסטודנטים עמדה תכנונית ביקורתית המבוססת על ניתוח התהליכים ולא על תגובה נקודתית למצב הקיים.

התוצר המרכזי של המעבדה אינו מקרה המחקר עצמו, אלא הידע שנוצר באמצעותו. מקרה המחקר ישמש בסיס לפיתוח מתודולוגיות, מסגרות עבודה וכלי חשיבה שניתן יהיה לבחון, להעריך וליישם גם בהקשרים עירוניים נוספים.

מעבדה 3: מעבדת ירושלים

סמסטר ב', יום רביעי 14:00-20:00, 6 נ"ז

מרצה: יפורסם בהמשך

סוג ההוראה: פרונטאלי

סדרת המעבדות "העיר ההדדית" More than Human Jerusalem בוחנת מחדש את ההפרדה בין "תרבות" ל"טבע", ואת הפרספקטיבה האנתרופוצנטרית של המודרנה המוטבעת בפרקטיקה שלנו כמעצבים ואדריכלים במרחב. כחלק מחקירת פוטנציאל ההדדיות במרחב האורבני של ירושלים, נחקור ונדמין מחדש את מרחבי המחיה בעיר מפרספקטיבה "יותר מאנושית" שבוחרת לראות את רב-גוניות החיים כמצע גידול לתרבות עירונית מחברת ומזינה. מנקודת מבט זו של מעורבות והדדיות, נחפש במעבדה חיבורים חדשים בין רקמת החיים התרבותית העשירה והמורכבת של העיר לבין החי, הצומח והדומם, על מנת לייצר הזדמנויות חדשות למפגשים מרפאים בין כל הקהילות האנושיות והטבעיות שחולקות את מרחב העיר לדורותיה. הקונטקסט של ירושלים כעיר רב-שכבתית של סיפורים, מאבקים, תרבויות ואמונות מייצר הזדמנות מרתקת לחקור את סיפורי המים, האדמה, הסלעים, הטחבים, העצים, היונים והאריות כיישויות פעילות שלוקחות חלק ביצירת האתוס של העיר ומאפשרות לה להכיל את כל סיפוריה. כחלק מהתהליך נלמד מקרי בוחן ומושגים מתיאוריות מגוונות המציעות נקודות מבט חדשות על אופן ההתערבות שלנו במרחב מפרספקטיבה אקולוגית עמוקה הרואה במין האנושי סוכן אקטיבי של שינוי וחיבור למרחב. הלמידה התיאורטית תלווה בפיתוח יכולת ההתבוננות שלנו ובמגע הבלתי אמצעי עם רקמת העיר. תהליכים אלו נועדו לאפשר לנו ליצור במעבדה פרויקטים שיפתחו כלים אלטרנטיביים להתערבות במרחב על מנת להצמיח דמיון חדש של העיר כרשת חיה של זיקות הגומלין המאפשרת מפגש בין מינים וקהילות כחלק מחזון אורבני של שותפות ופיוס.

סמינר ירושלים

סמסטר ב', יום שישי 9:00-12:00, 4 נ"ז

מרצה: ד"ר נועה הייזלר-רובין

סוג ההוראה: היברידי והוא כולל סיורים ומפגשים בשטח

ירושלים היא אחת הערים העתיקות בעולם, וקדושה לרבים. במרוצת הזמן עוצבו מרחביה על ידי תביעות מתחרות לאתריה הקדושים, גבולותיה שורטטו מחדש בידי שליטים שונים והתפתחותה ושקיעתה חליפות הונעו על ידי כוחות מקומיים וגלובליים כאחד. כיום מסופרים קורותיה של ירושלים בעיקר כבירתה המחודשת של מדינת הלאום היהודית, תוך יצירת דיכטומיות קשיחות בין "מזרח" ל"מערב", בין מסורת לקידמה, ובין קודש לחול – דיכטומיות המונעות מחוקרים לבחון את התפתחות העיר כמכלול רציף, מטשטשות את תפקידיהן של קהילותיה השונות בפיתוחה ובקידומה ובעיקר, המשפיעות על עיצוב העיר בהווה ועל מדיניות השימור שלה לעתיד.

בסמינר השנה נתמקד בירושלים המודרנית, שהתפתחה מאמצע המאה ה-19 ועד היום. נתבסס על 'ארכיוני ירושלים', פרויקט מחקרי משותף לבצלאל ולאוניברסיטה העברית, שבמרכזו אוסף של כ-25,000 מסמכים בעברית, בערבית, בטורקית עות'מאנית ובאנגלית והמעוצב כמאגר דיגיטלי מבוסס-מיקום. נשתמש במאגר ובמקורות משלימים כדי לייצר מיפויים חדשים ומיפויים שכנגד במטרה להציג את התפתחותה של ירושלים כמפעל רציף והמשכי, תולדה של פעילות קהילותיה השונות של העיר. הסמינר יתבסס על שיתופי פעולה בין מרצים וחוקרות אורחות בתוך בצלאל ומחוצה לו. העבודה בכיתה תלווה בסיורים בשטח ובתרגילים ממוקדים בניתוחים מרחביים, הן טקסטואליים, הן ויזואליים.

הפרלמנט האורבני: סדרת הקולקוויום של התכנית

אָנִימָה אורְבִּיס: תצורת הדברים שיבואו

Anima Urbis: The Form of Things to Come

סמסטר א' וסמסטר ב' (קורס שנתי), ימי רביעי 18:30-20:30 אחת לחודש-חודשיים, 1 נ"ז

מרצה: אדר' שירה נוי גורן

סוג הוראה: פרונטאלי

הערה: בקורס יש חובת נוכחות לסטודנטים. יות בשנת השלמות, שנה א ושנה ב'.

הגשת הגשת מטלות הקורס מזכה ב-1 נ"ז (שנתי) במהלך שנת הלימודים הראשונה.

סדרת הקולקוויום של התכנית היא פורום מעמיק ומרחיב, המתמקד בחקר התצורה העירונית ופניהן של ישויות אורבניות. באמצעות דיונים ביקורתיים ומעוררי מחשבה, אנו מבקשים לשכלל את אופני הדמיון המרחבי שלנו, ולהרחיב את מערכת המושגים שבאמצעותה אנחנו חושבים את העיר. מושגים אלה יתנסחו מתוך הקשרים תרבותיים, חברתיים, טכנולוגיים, כלכליים, פוליטיים וממסדיים. דרך נקודות מבט שונות נמשיך לחשוף רעיונות העוסקים בעיצובם ובאופני השימוש של מרחבים עירוניים, ולהתקדם לעבר היכולת להגות את תצורות העיר העתידה לבוא.

בין תכונותיה המבניות של העיר המסורתית, לבין מושגיה החדשים של העיר ההולכת ומתהווה, משתרע עולם מושגים שטרם פוענח במלואו. כהמשך לסדרות הקודמות במסגרת זו, נשאף בסדרה הנוכחית, אָנִימָה אורְבִּיס: תצורת הדברים שיבואו, להתקדם לעבר הבנת הסדרים המעצבים את רוח העיר, כמערכת המצויה בשינוי מתמיד. מתוך כך נבקש לפתח ולחדד את יכולתנו לדמיין ערים בעלות דינמיקה פלואידית.

כפורום בית-ספרי של התכנית, הקולקוויום יפגיש תכנים במגוון עשיר ורחב של רעיונות, שיהוו מקור להעשרה ולהשראה עבור כל הסטודנטים. ות בתכנית וגם עבור אורחות. ים מבחוץ. בכל מפגש נארח הרצאות של חוקרות. ים שונות. ים, והתכנים יפותחו גם באמצעות מקורות עיוניים, הרצאות מבוא, ודיונים בהשתתפות הסטודנטים. ות ומרצות. י התכנית.

תקצירי קורסי חובה – שנה ב':

מעבדת פרויקט גמר

סמסטר א', יום רביעי 14:00-20:00, 5 נ"ז

מרצים: ד"ר אדר' עדי סלע וינר, אדר' נעה אפל

סוג ההוראה: פרונטאלי

מעבדת פרויקט הגמר היא השלב הראשון של פיתוח פרויקט הגמר האישי. היא נועדה לייצר מסגרת עבודה משותפת, וכן חשיבה ודיון קבוצתי בסוגיות ובאתגרים עכשוויים כדי לסייע בגיבוש הפרויקט האישי ושאלת המחקר בו. בתהליך העבודה על פרויקט הגמר נדרשים הסטודנטים. ות לגבש עמדה אישית ומקצועית ביחס לאתגרים, סוגיות ובעיות שעומדות בלב הפרקטיקה העכשווית, תוך התמקדות בהיבט מסוים של תחום העיצוב האורבני. מפגשי המעבדה יוקדשו למיפוי ראשוני של שדות הידע המקצועי, להכרת הספרות המחקרית הרלוונטית עבור הפרויקט, להגדרת הנושא ולניסוח שאלת המחקר, ללימוד ולניתוח של תקדימים רלוונטיים מהארץ ומהעולם, לזיהוי האתר ומיפוי ראשוני שלו. כמו כן, יוצגו שאלת התרחישים וכלי ההתערבות של הפרויקט. במהלך המעבדה ישולבו סדנאות בנושאים שונים לטובת חיזוק הכלים, התכנוניים והיצוגיים של הפרויקטים.

פרויקט גמר בהנחיה אישית

סמסטר ב', יום רביעי, 14:00-20:30, 4 נ"ז

מרצים: אדר' נעה אפל, ד"ר אדר' סלע וינר עדי, פרופ' אדר' נוף רוזנברג אליסה

סוג ההוראה: פרונטאלי

בהמשך למעבדת פרויקט הגמר, בחלקה השני של השנה, הסטודנטים יפתחו פרויקט אורבני מחקרי – תכנוני על בסיס עמדה תיאורטית בתחום העיצוב האורבני. פרויקט הגמר הוא הזדמנות להגדיר עמדה אישית בהיבט מסוים של תחום עיצוב האורבני. כחלק בלתי נפרד מתהליך העיצוב, הפרויקט יכול מחקר תיאורטי, הגדרת האתר, בניית פרוגרמה וגיבוש אסטרטגיות וטקטיקות תכנוניות. הפרויקט יציג עמדה ביקורתית ביחס לסוגיות עכשוויות, תוך בניית שפה עיצובית - אורבנית חדשנית וקוהרנטית ופיתוח שיטות ייצוג מתקדמות. הפרויקט ילווה בצורה פרטנית על-ידי מנחה אישית.

תהליך העבודה על פרויקט הגמר ילווה במפגשי כתיבה לאורך השנה שמטרתם לתמוך בכתיבת ספר הפרויקט. הספר ייכלל טקסט מחקרי בדגש תיאורטי ואנליטי כולל הגדרת הבעיה ושאלת המחקר, ניתוח ספרות ותקדימים, ותוצרים גרפיים של הפרויקט. הספר יתאר את שלבי המחקר, המתודולוגיה, וההצעה התכנונית-עיצובית שפותחה במסגרת הפרויקט.

פרויקט גמר - קורס מלווה כתיבה

סמסטר א' + סמסטר ב', יום רביעי 14:00-18:00 במועדים שיפורסמו כחלק מתהליך פרויקט הגמר, 1 נ"ז

מנחה: ד"ר אדר' מרטין הרשנזון

סוג ההוראה: פרונטאלי

לקראת סוף הלימודים סטודנטים יפתחו פרויקט אורבני מחקרי/ תכנוני על בסיס עמדה תיאורטית בתחום העיצוב האורבני. פרויקט הגמר מהווה הזדמנות להגדיר עמדה בהיבט מסוים של תחום עיצוב האורבני. כחלק בלתי נפרד מתהליך העיצוב, הפרויקט יכול תזה ומחקר, הגדרת האתר, בניית פרוגרמה ויצירת אסטרטגיות וטקטיקות תכנוניות. מטרות הסטודיו תכלולנה פיתוח פרויקט מבניית קונספט ועד תכנון מפורט, מתודולוגיית תכנון המובילה מקונספט לתכנון מפורט, חשיבה עצמאית, בניית עמדה ביקורתית ביחס לסוגיות עכשוויות, בניית שפה תכנונית חדשנית וקוהרנטית ופיתוח שיטות ייצוג ופרזנטציה מתקדמות.

תקצירי קורסי בחירה:

פתרונות מבוססי טבע בעיצוב אורבני

סמסטר א' מחצית שנייה, יום רביעי 10:00-13:00, 2 נ"ז

מרצה: ד"ר עמיר בלבן

סוג ההוראה: פרונטאלי

בצילו של משבר אקלים ואתגרים חברתיים הולכים וגדלים, אנו נדרשים לשלב כלים סביבתיים חדשים ומסורתיים להתמודדות עם גודל השעה. הקורס יספק הבנה בסיסית באקולוגיה, תהליכי פיתוח והשפעתם על המערכות הטבעיות שמקיימות אותנו. אקלים, הידרולוגיה בוטניקה וזואולוגיה וכיצד פתרונות מבוססי טבע משולבים בסביבת האדם יכולים לספק חוסן סביבתי וחברתי. הקורס יכול הרצאות, סיורים, מפגשים עם מומחים ותרגול מעשי.

הנוף האורבני

סמסטר ב' מחצית שנייה, יום רביעי 10:00-13:00, 2 נ"ז

מרצה: פרופ' אדר' נוף אליסה רוזנברג

סוג ההוראה: פרונטאלי

קורס זה יחקור את האופן שבו הנוף הפך למודל של עירוניות בעקבות ה urbanism landscape. מטרתו של הקורס להפגיש את הסטודנטים עם גוף הידע העכשווי ולפתח ראייה ביקורתית כלפי הנעשה בתכנון המרחב הציבורי הפתוח בישראל ובעולם. הקורס יבקש לזהות סוגיות יסוד של הנוף כתשתית עירונית, אקולוגית וחברתית. ההוראה תעשה במתכונת של הרצאות ודיון ביקורתי בכיתה בהתבסס על חומרי הקריאה.

מתיאוריה לפרקטיקה בשימור המורשת

סמסטר א' מחצית שנייה, יום רביעי 10:00-13:00, 2 נ"ז

מרצה: אדר' עדי סלע וינר

סוג ההוראה: פרונטאלי

בהקדמה לספרו Place, Race, and Story כותב נד קאופמן כי אם שימור היה ביסודו תחום דעת טכני בלבד, כי אז נכון היה למדוד את הצלחתו באמצעים טכניים. אך אין זה כך. השימור הוא התמחות חברתית, בחלקה היסטורית ובחלקה תכנונית. מטרתו האולטימטיבית אינה תיקון או שימור דברים ישנים, אלא יצירת מקומות בהם אנשים יכולים לחיות טוב ולהתחבר לנרטיבים משמעותיים הקשורים להיסטוריה, תרבות וזהות. בקורס יינתן הבסיס התיאורטי והפרקטי לעיסוק בשימור מורשת התרבות כחלק ממעשה התכנון תוך הצגת מגוון היבטים של התחום. הקורס מורכב מארבעה פרקים: מבוא – על מה ולמה משמרים, מלאכת התיעוד – תיעוד היסטורי, תיעוד פיזי והיבטים יישומיים, כלים ומנגנונים לשימור – מהגנה על נכסי מורשת ועד השימור בפועל, והשימור בפרקטיקה – במעשה האדריכלי ובתכנון האורבני. ילמדו בו מושגים מרכזיים בתחום השימור, אמנות ומסמכי מדיניות, כלים ומנגנונים לשימור בארץ ובעולם וגישות ומגמות מרכזיות בשיח המקצועי. יידונו דילמות מקצועיות ושאלות פרקטיות הנוגעות לעבודת האדריכל העוסק בשימור המורשת תוך הצגת מקרי בוחן וניתוח דוגמאות מהשטח, ויועלו היבטים הקשורים ליחס שבין שימור, הרס וחורבן והגנה על נכסי תרבות בעת סכסוכים ועימות מזוין (אמנת האג 1954).

בקורס ישולבו הרצאות אורח, תרגילים בתיעוד היסטורי, תיעוד פיזי והערכת אתר, קריאת מאמרים ודיונים. יושם דגש על האחריות, הרגישות והמחויבות לבחינה מקצועית-ביקורתית-אתית לעיסוק בשימור המורשת וליישום פעולות השימור הלכה למעשה. זאת ברוח האמנה לאתיקה בשימור המורשת בישראל (ירושלים 2016): האמונים על שימור המורשת - מקבלים בבכוד • משמרים בענוה • מוסרים נאמנה.

שימור ביקורתי

סמסטר ב' מחצית ראשונה, יום רביעי 10:00-13:00, 2 נ"ז

מרצה: ד"ר אדר' שמואל גרואג

סוג ההוראה: פרונטאלי

ארכיון, תיעוד מרקמי ושימור ביקורתי הינו אחד מקורסי הבחירה במסלול לשימור בעיצוב אורבני. הקורס משלב בין הידע המעשי הנוגע להכנת תיקי תיעוד מרקמיים (Management Plans) לבין הדיון התיאורטי העכשווי בשאלת הארכיון, ובביקורת השימור. לצד סקירת שיח השימור בישראל והצגתו בהקשר השוואתי ובפרספקטיבה ביקורתית עכשווית, יעסקו הסטודנטים בניתוח ביקורתי של תיקי תיעוד מרקמיים בירושלים, תוך בחינה של חומרי ארכיון חדשים, דיון בחומרי התיעוד הקיימים, ואופני השימוש האפשריים בהם.

סדנת GIS

סמסטר ב' מחצית ראשונה, יום רביעי 10:00-13:00, 2 נ"ז

מרצה: אדר' אריאל פרמן

סוג ההוראה: מקוון

הסדנה תעסוק בהמחשה של תופעות מרחביות ע"י קליטה ובניה של מסד נתונים והצגתן על גבי מערכת מידע גיאוגרפית (GIS). נבין אילו מאגרי מידע פתוחים לקהל הרחב וכיצד ניתן למשוך את המידע הגולמי ולהתאים אותו לדרישות ה-GIS. ניתוח המידע יתבצע על תוכנת ArcGIS line on - i Pro ArcGIS המערכות המובילות בשוק ופשוטות לתפעול. הצבת המידע ע"ג מפה מאפשרת לבצע ניתוח מרחבי, הערכת מגמות והבחנה בדפוסים, אשר יוצרים בסיס עשיר לתכנון אדריכלי קונטקסטואלי.

המרחב הציבורי

סמסטר ב' מחצית שנייה, יום רביעי 10:00-13:00, 2 נ"ז

מרצה: ד"ר אדר' ארז גולני סולומון

סוג ההוראה: היברידי

קורס זה עוסק באופיים הקולקטיבי של מרחבים ציבוריים. הוא עוסק באפשרויות שטמונות היכן ובעת שאנחנו חולקים את חיינו עם אחרים. ות, לרוב זרים. ות. הוא רואה במרחב הציבורי זירה שצורתה ותפקודה נקבעים על ידי סמכותם של כוחות פוליטיים, כלכליים, דתיים ותרבותיים מצד אחד, וביטויי תשוקה של החברה מהצד השני.

הקורס יבחן את הדרכים בהן מרחב ציבורי מתפקד בפועל ובתיאוריה לתמיכה בחיים דמוקרטיים, ואת מעמדו כנכס בסיסי אשר באמצעותו מתאפשרים, באופן עקרוני אך לא בהכרח בפועל, משאבים דוגמת חופש, זכות, שוויון וצדק. הוא יבחן כיצד המרחב יכול להיות מנחה לסדר אזרחי, אתר התנגדות, התאגדות והפעלת כוח, ובמה ליצירתיות והופעה. לאורך הקורס נפגיש מודלים נפרדים לניתוח ביקורתי של מרחב ציבורי עם אוספי קריאה 'קלאסית' ועכשווית באופן שממחיש את היסודות התיאורטיים של המרחב הציבורי, יאפשר דיון בסוגיות של הון, חלוקה משאבים, נגישות וזמינות, ויציע דרכי התמודדות עם שאלות דוגמת אלה הנוגעות להתערבות הציבור בקביעת מדיניות וניהול המרחב הציבורי.

דגש מיוחד, תוכני, יינתן לדיון במערכת היחסים שבין פרטי וציבורי - 'הדיכוטומיה הגדולה'; לחקר ההבחנה בין מה ששייך לתחומו המוגן של הפרט, ברשות היחיד, לבין מה ששייך אל תחומו הפומבי של הציבור, ברשות הרבים. דגש נוסף, מתודולוגי, יינתן לטקסט: לקריאה, ניתוח ופרשנות.

מרכיבי הקורס נפרסים באופן גמיש לאורך שלוש תקופות. הם מציעים סקירה ביקורתית של מושגי מפתח בתחומי מחשבת המרחב הציבורי כפי שהוצגו בדיון על העיר העתיקה והמודרנית, עוסקים בתפיסות המשתנות בדיון על העיר העכשווית, ומצביעים על אפשרויות לדיון ספקולטיבי על אודות המרחב הציבורי בעתיד הקרוב. נתמקד במרחבים של האדם המודרני והעכשווי, בפינת הרחוב ובמסעדת המפעל, בתשתית המלאכותית ובשדה הקרב, באי וביער, מעל האדמה ובתוכה, כמו גם בייצוג ובעבודת האמנות.

בין קודש לחול: להתבונן בירושלים / אל-קודס

חופשת סמסטר (קורס מרוכז-תאריכים יימסרו בהמשך) 10:00-16:00, 2 נ"ז

מרצים: ד"ר חוסני אלח'טיב שחאדה וד"ר אריאל הנדל

סוג ההוראה: פרונטאלי

המתח בין קודש וחול מלווה את ירושלים / אל-קודס לאורך אלפי שנים. כמקום שבו סיפורי עבר ופנטזיות עתיד משתלבים במרחב אורבני יומיומי של מפגשים המתנגדים לקטגוריות נתונות מראש. זוהי עיר המקיימת מרחב תרבותי שוקק, שניאו-ליברליזם מודרני, מסורות עתיקות וצורות היברידיות של התנגדות חיות בו בכפיפה אחת. גם מהבחינה הארכיטקטונית והתכנונית ניתן לראות כיצד ירושלים / אל-קודס מציגה שילוב ייחודי של תנאים אורבניים ושל חלוקות בין מזרח למערב, בין שכונות פלסטיניות, חרדיות וחילוניות-מסורתיות ובין מרחבים ציבוריים שונים.

מטרת הקורס תהיה לשאול על המתח בין קודש לחול ועל השפעותיו האורבניות בירושלים / אל-קודס של היום. צורת המחקר תהיה בנייתו של לקסיקון ירושלמי, שבמסגרתו נחקור מושגים מגוונים המבטאים את המתח הזה בהקשרו הירושלמי הקונקרטי. התוצאה תהיה שילוב בין עבודה טקסטואלית, מיפויית ועוד, תוך הפגשת מתודולוגיות שונות של איסוף ידע ומדיומים שונים להצגתו. תוצרי הקורס יהיו לקסיקון מושגי ואטלס סובייקטיבי של העיר, המזמינים אותנו להתבונן בה בצורה מפתיעה, אך כזו שלא מאבדת את הקשר לפוליטי, לחברתי ולעירוני הקונקרטי. מתוך כך, נבקש לפתוח אפשרות לעתיד שונה של הכלה, דאגה, צדק ושיתוף פעולה בין האוכלוסיות השונות המרכיבות יחדיו את העיר.